

**Neslužbeni prijevod za
privatnu upotrebu katoličkih škola
u Republici Hrvatskoj**

KONGREGACIJA ZA KATOLIČKI ODGOJ

**KATOLIČKA
ŠKOLA
NA PRIJELAZU U
TREĆE TISUĆLJEĆE**

Prijevod: s. M. Berislava Grabovac

Vatikan, 1997.

Sadržaj

Uvod.....	5
I. RADOSTI I TEŠKOĆE	6
II. POGLED U BUDUĆNOST	7
1. Odgoj osobe.....	7
2. Katolička škola u srcu Crkve	8
3. Kulturni identitet katoličke škole	9
4. U težnji za poukom je ljubav (Mudr 6,17).....	9
5. Katolička škola u službi društva	10
6. Ozračje u odgojnoj zajednici	11
Zaključak.....	12
Bilješke.....	13

UVOD

1. Na prijelazu u treće tisućljeće suočavaju se odgoj i katolička škola s novim izazovima koji su posljedica novog socio-političkog i kulturnog konteksta. Tu se ponajprije radi o krizi vrijednosti koja, posebno u visoko razvijenim društvima, poprima formu subjektivizma, moralnog relativizma i nihilizma, što sredstva društvenog priopćavanja još dodatno šire i podupiru. Ekstremni pluralizam koji sve više prevladava u današnjem društvu dovodi do obrazaca ponašanja koji su ponekad toliko kontradiktorni jedni drugima da predstavljaju prijetnju bilo kakvom društvenom identitetu. Brze promjene struktura, brojne tehničke inovacije i globalizacija gospodarstva sve više i dublje zahvaćaju ljudski život u svim dijelovima svijeta. Umjesto napretka za sve, svjedoci smo sve većeg jaza između bogatih i siromašnih kao i masovnih migracija iz nerazvijenih u razvijene zemlje. Fenomen multikulturalizma i društva koje sve više postaje i multietničko i multireligijsko je u isto vrijeme i bogatstvo i izvor novih problema. Ovome moramo dodati i sve veću marginalizaciju kršćanske vjere u zemljama rane evangelizacije koju moramo imati na umu ako želimo da naš uvid u suvremenu stvarnost bude uvjerljiv i djelotvoran.

2. Značenje odgoja i obrazovanja proširilo se postajući sve kompleksnije te se sve više specijalizira. Odgojne znanosti koje su se nekad koncentrirale na djecu i na pripremanje nastavnika sada su se proširile na različite životne dobi i na različita područja i situacije izvan škole. Novi zahtjevi rezultirali su novim sadržajima, novim stručnim kompetencijama i novim odgojnim modelima izvan onih tradicionalnih. Zato su odgoj i obrazovanje danas posebno zahtjevni.

3. Pogled na ovakve horizonte poziva nas na hrabru obnovu katoličke škole. Dragocjeno nasljedstvo iskustva prikupljenog tijekom stoljeća oživotvoruje se posebno u sposobnosti mudre inovacije. Tako sada, kao i u prošlosti, katolička škola treba biti sposobna progovoriti o sebi djelotvorno, aktualno i uvjerljivo. Ne radi se tu o nekom jednostavnom prilagođavanju, nego o svijesti poslanja - o temeljnoj dužnosti evangelizacije, hodu prema ljudima, tamo gdje oni jesu, kako bi mogli primiti dar spasenja.

4. Zato Kongregacija za katolički odgoj, pripremajući se neposredno za veliki jubilej godine 2000. i slaveći tridesetu obljetnicu osnutka Ureda za škole (1) i dvadesetu obljetnicu dokumenta "Katolička škola" objavljenog 19. 03. 1977. s namjerom da skrene pažnju na narav i specifičnosti koje školu koja se smatra katoličkom razlikuju od drugih (2), želi ovom okružnicom svima koji sudjeluju u katoličkom školskom odgoju uputiti riječ ohrabrenja i nade. Na poseban način, Kongregacija ovim pismom želi podijeliti svoju radost zbog pozitivnih plodova katoličkih škola, ali i svoju bojazan zbog teškoća s kojima se one suočavaju. Nadalje, potaknuti učenjem Drugog vatikanskog koncila, brojnim izjavama Svetog Oca, redovitim i izvanrednim zasjedanjima biskupijskih sinoda i biskupskih konferencija, pastoralnom brigom

dijecezanskih biskupa, kao i međunarodnim katoličkim organizacijama angažiranim u području odgoja i obrazovanja, želimo skrenuti pažnju na neka bitna svojstva katoličke škole koja su od velike važnosti da bi njeno odgojno i obrazovno djelovanje bilo učinkovito u Crkvi i u društvu. Ta svojstva su:

- katolička škola kao mjesto cjelovitog odgoja ljudske osobe kroz jasne odgojne projekte kojima je polazište Krist; (3)
- njen kulturni i crkveni identitet;
- njena misiju odgoja kao djela ljubavi;
- njeno služenje društvenoj zajednici;
- njen prepoznatljiv odgojni stil.

I. RADOSTI I TEŠKOĆE

5. S velikim zadovoljstvom želimo se osvrnuti na pozitivan put koji je prošla katolička škola proteklih desetljeća. Ponajprije moramo uočiti njen veliki doprinos evangelizacijskom poslanju Crkve u svijetu, uključujući i ona područja gdje nije moguć nikakav drugačiji oblik pastoralnog rada. Osim toga, usprkos mnogim teškoćama, katolička škola je nastavila dijeliti odgovornost za socijalni i kulturni razvoj u različitim društvima i narodima kojih je i sama dio, sudjelujući u njihovim radostima i nadama, njihovim bolima i teškoćama, njihovim naporima da dostignu istinski osobni i društveni napredak. S tog stanovišta treba spomenuti neprocjenjiv doprinos katoličkih škola duhovnom i materijalnom napretku siromašnijih naroda. Dužni smo izraziti poštovanje katoličkim školama i njihovom doprinosu inovacijama u područjima pedagogije i didaktike i velikoj zauzetosti tolikih vjernika, prije svega onih koji, kao redovnici ili laici, svoje odgojiteljsko zvanje vide kao poslanje i pravi apostolat. Konačno, ne možemo zaboraviti ulogu katoličkih škola u pastoralu uopće, posebice u pastoralu obitelji i moramo pritom naglasiti diskretni utjecaj na odgojnu dinamiku između roditelja i djece i vrlo specifičnu, nenametljivu, ali brižnu pomoć i zaštitu u slučajevima "lomljivih" i razdvojenih obitelji - sve češćim u razvijenim zemljama.

6. Škola je, bez sumnje, osjetljivo stjecište mnogih problema koji tište ovaj nemirni kraj tisućljeća. Katolička škola suočava se s djecom i mladima koji doživljavaju različite teškoće današnjeg vremena. Suočava se i s učenicima koji izbjegavaju napor, nisu sposobni za žrtvu, odricanje i ustrajnost, kojima nedostaju autentični uzori, često i u njihovim vlastitim obiteljima. Sve veći je broj onih koji, ne samo da su indiferentni prema vjeri ili je ne prakticiraju, nego nisu primili nikakvu vjersku ili moralnu formaciju. Ovome valja još dodati - kod mnogih učenika i obitelji - osjećaj duboke ravnodušnosti prema bilo kakvoj vjerskoj ili moralnoj izgradnji do te mjere da od katoličke škole očekuju jedino svjedodžbu ili visoko kvalitetno znanje i osposobljavanje za struku. Ozračje koje smo opisali dovodi do određenog stupnja pedagoškog umora koji dodatno otežava ulogu nastavnika u današnjem društvenom kontekstu.

7. Osim ovih teškoća, postoje također i situacije u političkom, socijalnom i kulturnom području koje otežavaju i čak onemogućuju pohađanje katoličke škole. Drama širenja siromaštva i gladi u mnogim dijelovima svijeta, unutrašnji konflikti i građanski ratovi, raspad gradova i širenje kriminala u velikim gradovima, onemogućavaju puno ostvarenje odgojnih i obrazovnih planova. U drugim dijelovima svijeta vlasti stvaraju teškoće, i onda kad direktno ne zabranjuju djelovanje katoličkih škola, unatoč napretku demokratske svijesti i prakse i unatoč rastućem senzibilitetu za ljudska prava. Financiranje je izvor daljnjih teškoća koje se jače osjećaju u onim zemljama u kojima nije predviđena pomoć vlade nevladinim školama. To gotovo nepodnošljivo financijski opterećuje roditelje koji ne biraju državne škole za svoju djecu što je još jedna kočnica za opstanak tih škola. Osim toga, to ne samo da pogađa zapošljavanje i ekonomsku stabilnost nastavnika nego rezultira isključivanjem iz škola onih učenika koji ne mogu platiti školovanje što stvara diskriminaciju koja je neprihvatljiva u katoličkim školama i dovodi u pitanje njeno bitno svojstvo - da bude škola za sve.

II. POGLED U BUDUĆNOST

8. Ovaj pregled radosti i teškoća katoličke škole, bez pretenzija da iscrpi svu njihovu širinu i dubinu, potiče nas na razmišljanje o važnosti odgoja novih generacija na prijelazu u treće tisućljeće pri čemu smo svjesni da, kako kaže Ivan Pavao II: "Budućnost svijeta i Crkve pripada mladima koji će, rođeni još u ovom stoljeću, svoju ljudsku zrelost dostići tek u sljedećem" (5). Zato katolička škola treba biti sposobna pružiti mladim ljudima znanje i sredstva koja će im omogućiti pronalaženje svog mjesta u društvu koje je vrlo snažno obilježeno tehničkim i znanstvenim znanjem i vještinama. Istovremeno, ona treba biti sposobna, iznad svega, pružiti solidnu kršćansku osobnu izgradnju. Zato smatramo da bi određene temeljne karakteristike katoličke škole trebalo još snažnije razviti kako bi ona bila djelotvorno sredstvo odgoja u suvremenom svijetu

1. Odgoj osobe

9. Katolička škola je škola za ljudsku osobu i škola ljudskih osoba. "Osoba svakog pojedinog ljudskog bića, u svojim materijalnim ili duhovnim potrebama u srcu je Isusova učenja - zato je razvoj ljudske osobe cilj katoličke škole" (6). Ova tvrdnja, naglašavajući ljudsku životnu povezanost s Kristom podsjeća nas na to da se u njegovoj Osobi nalazi punina istine o čovjeku. Iz toga razloga se katolička škola zauzima za ostvarenje čovjeka u njegovoj punini i to u poslušnosti prema Crkvi i sa sviješću da se sve ljudske vrijednosti i njihovo potpuno ostvarenje i jedinstvo nalaze u Kristu. (7) Ova svijest dovodi ljudsku osobu u prvi plan odgojnog koncepta katoličke škole, jača njenu odgojnu zauzetost i osposobljava je za odgoj snažnih osobnosti.

10. Današnja socijalna i kulturna klima stvara prostor u kojem tamne "odgojne vrijednosti katoličke škole koje su osnovni razlog za njeno postojanje i čine je mjestom istinskog

apostolata" (8). Istina je da je zadnjih godina porastao interes i osjetljivost dijela javnog mnijenja, međunarodnih organizacija i vlada za odgoj i obrazovanje, ali se također može zamijetiti i težnja za reduciranjem obrazovanja samo na njegove tehničke i praktične aspekte. Pedagogija i slične joj znanosti bile su više zaokupljene pitanjima terminologije i praktične didaktike nego temeljnim pitanjima odgoja koje u središte pozornosti stavljaju istinske vrijednosti i viziju smisla. Fragmentiranje obrazovnih sadržaja i neodređenost vrijednosnih stavova na koje se mnogi pozivaju, a s kojima se lako sklapaju kompromisi, opasno zatamnjuju vrednote i školu potiskuju u jednu pretpostavljenu neutralnost, oslabljuju odgojni potencijal i negativno djeluju na formaciju učenika. Sve više se zaboravlja da odgoj uvijek pretpostavlja i uključuje određeni koncept čovjeka i života. Propagirati neutralnost odgoja znači u većini slučajeva isključivanje odnosa prema religiji iz područja kulture i obrazovanja. Istinska pedagoška djelatnost treba biti zaokupljena ne samo pitanjem "kako" nego i "zašto", mora prevladati nejasnoće jednog neodređenog odgoja i treba sačuvati jedinstvenost odgojnog procesa koja ga čuva od rasipanja u fragmente različitih znanja - činjenica i vještina, te osobu u njenom cjelovitom transcendentnom i povijesnom identitetu stavlja u središte. Katolička škola je sa svojim, na Evanđelju nadahnutim odgojnim sustavom, pozvana prihvatiti ove izazove i na njih odgovoriti u uvjerenju da "samo utjelovljena Riječ može rasvijetliti tajnu čovjeka". (9)

2. Katolička škola u srcu Crkve

11. Kompleksnost današnjeg svijeta sve jače nas uvjerava koliko je važno više pažnje posvetiti svijesti o crkvenom identitetu katoličke škole. Jer, iz katoličkog identiteta ove škole potječu njene specifičnosti i ideja katoličke škole kao sredstva jedinstvenog crkvenog djelovanja, kao mjesta autentičnog i specifičnog pastoralna. Ona ima udjela u evangelizacijskom poslanju Crkve kao privilegirano mjesto ostvarivanja kršćanskog odgoja. U tom svjetlu "katoličke škole su istodobno mjesta evangelizacije, cjelovitog odgoja, inkulturacije i učenja važnog dijaloga među mladima različitih religija i socijalnih skupina".

(10) Crkveni identitet katoličke škole je, dakle, upisan izravno u srce njenog postojanja kao odgojno-obrazovne institucije. Ona je istinito i jedinstveno djelatno područje po svom odgojnom djelovanju u kojem su "vjera, kultura i život skladno i životno povezani." (11) Mora se naglasiti da dimenzija pripadnosti Crkvi nije dodatna značajka katoličke škole, nego bitno i osnovno svojstvo, znak prepoznavanja, specifičnost koja u svakom trenutku utječe na njenu odgojnu aktivnost, temeljni dio njenog identiteta i žarište njenog poslanja. (12) Razvijanje ove dimenzije je cilj svakog člana odgojne zajednice.

12. Snagom svog identiteta, dakle, katolička škola je mjesto iskustva Crkve i utemeljena je u kršćanskoj zajednici. Ne smije se zaboraviti da škola ispunjava svoju zadaću izvornog iskustva Crkve, samo ako je uključena kao neodvojivi dio u pastoralno djelovanje kršćanske zajednice. Na jedan poseban način katolička škola stvara mogućnost susreta mladih ljudi u okruženju koje potiče njihovu kršćansku izgradnju. Na žalost, moramo priznati da postoje i mjesta gdje katolička škola nije prihvaćena kao integralni dio stvarnog pastoralnog rada i da se ponekad doživljava kao nešto što je zajednici strano ili gotovo strano. Zato bi energičnije trebalo poticati novi senzibilitet župskih i kršćanskih zajednica kako bi one osjetile da su pozvane brinuti se za odgoj i školovanje.

13. U životu Crkve, katoličke škole su uglavnom poznate kao djelatnost pojedinih redovničkih zajednica prema njihovoj redovničkoj karizmi ili specifičnom apostolatu kojem su se velikodušno posvetile. U suvremenom svijetu ne nedostaje teškoća, ne samo kroz opadanje broja članova nego i kroz brojna i često ozbiljna nerazumijevanja okoline koja pojedine redovničke zajednice dovode do tog da napuste apostolat školstva. Drugim riječima, s jedne strane je školski angažman odvojen od pastoralnog rada, a s druge nije lako spajati konkretnu aktivnost sa zahtjevima života redovničke zajednice. Plodonosna intuicija svetih utemeljitelja pokazuje bolje i radikalnije nego bilo koja argumentacija, kako su takvi stavovi neutemeljeni i neopravdani. Trebali bismo se sjetiti da je prisutnost redovničkih osoba u odgojnim ustanovama neophodno potrebna, jer su "osobe posvećenog života u stanju razviti posebno djelotvornu odgojnu djelatnost" (13) i primjer su bezrezervnog i besplatnog služenja bližnjemu u duhu redovničkih zavjeta. Prisutnost redovnica i redovnika, zajedno sa svećenicima i laicima u školi pruža učenicima "živu sliku Crkve i olakšava prepoznavanje njenog bogatstva". (14)

3. Kulturni identitet katoličke škole

14. Iz naravi katoličke škole proizlazi jedan od najznačajnijih elemenata za njen odgojni koncept: sinteza kulture i vjere. Jer, znanje u svjetlu vjere postaje mudrost i životna vizija. Povezivanje razuma i vjere koje je suštinsko pitanje pojedinih predmeta potiče na jedinstvo, oblikovanje i usklađivanje znanja stvarajući tako od obrazovanja stečenog u katoličkoj školi viziju svijeta, života, kulture i povijesti. U odgojnom konceptu katoličke škole nema odvojenosti između vremena za učenje i vremena za odgoj, između stjecanja znanja i rasta u

mudrosti. Pojedinačna nastavna područja pružaju ne samo znanja koja treba steći nego i vrijednosti koje čovjek prihvaća, istine koje otkriva. (15) To zahtijeva okruženje obilježeno traženjem istine u kojem kompetentni, osvjedočeni i dosljedni odgojitelji postaju učitelji i znanja i života - odraz jedinog Učitelja, naravno, ne savršen, ali jasan i životan. U kršćanskom odgojnom konceptu nastavnici svih područja surađuju, svaki sa svojim specifičnim sadržajima, u formiranju zrelih osobnosti.

4. U težnji za poukom je ljubav (Mudr 6,17)

15. U crkvenom identitetu katoličke škole korijen je još jedne njene značajke: ona je škola za sve protkana posebnom pažnjom za slabe. Povijest pokazuje da je veliki dio katoličkih školskih pothvata bio odgovor na potrebe koje su u društvenom i gospodarskom životu bile zanemarene. Nije ništa novo ako naglasimo da su katoličke škole i nastale iz duboke ljubavi prema odgoju mladih i djece koji su bili prepušteni sami sebi i nisu primali odgoj ni u kojem obliku. U mnogim dijelovima svijeta još i danas materijalno siromaštvo onemogućava mnogim mladima i djeci pristup obrazovanju i jednom odgovarajućem ljudskom i kršćanskom odgoju. U drugim područjima postoje novi oblici siromaštva koji su, kao i u prošlosti, izazov katoličkoj školi – situacije nerazumijevanja, nepovjerenja i oskudice. Siromašne djevojčice koje su u 15. stoljeću poučavale uršulinke, dječaci koje je Josip Calasanzio primijetio kako trče i viču po ulicama Rima, djeca koju je Da la Salle susretao po francuskim selima ili mladi koje je oko sebe okupljao don Bosco, mogu se pronaći danas u onima koji su izgubili smisao života, kojima nedostaje bilo kakvo oduševljenje za ideale, koji nemaju nikakve vrednote pred očima, koji

više ne poznaju ljepotu vjere, iza kojih stoje samo razbijene obitelji nesposobne pružiti ljubav, koji često doživljavaju i materijalnu i duhovnu bijedu, koji su postali robovi novih idola jednog društva što im često može ponuditi samo budućnost u nezaposlenosti i život na rubu društva. Ovim novim siromasima okreće se katolička škola u duhu ljubavi. Ona, koja je i nastala iz želje da svima, posebno najsiromašnijima i gurnutima na rub, pruži mogućnost obrazovanja, osposobljavanja za posao te ljudskog i kršćanskog odgoja, može i mora u ovom svjetlu starih i novih oblika siromaštva pronaći jedinstvenu sintezu oduševljenja i ljubavi prema odgoju koja će biti izraz Kristove ljubavi prema siromašnima, malenima i tolikima koji traže istinu.

5. Katolička škola u službi društva

16. Katoličku školu ne može se odvojiti od ostalih ustanova jer je ona neodvojiv dio društva. Ona je povezana sa svijetom politike, privrede, kulture i društva u cjelini. Zato je zadaća katoličke škole da se, kao posebno istaknuti i zauzeti dio Crkve u području odgoja, odlučno suoči s novom kulturnom situacijom, uđe u kritičku polemiku s vidljivim, ali i nevidljivim problemima sustava, da se postavi kao primjer i izazov drugim odgojno-obrazovnim ustanovama i strukturama. Na taj način treba ulogu katoličke škole i u javnosti predstaviti, ne kao privatnu inicijativu nego kao izraz crkvene stvarnosti koja ima bitno javni karakter. Ona ostvaruje službu od opće društvene koristi i premda je jasno i definirano formirana u svjetlu katoličke vjere, ona nije rezervirana samo za katolike nego ostaje otvorena svima koji cijene i traže njen kvalificirani odgojni koncept. Ova dimenzija otvorenosti posebno je uočljiva u zemljama s nekršćanskom većinom i u zemljama u razvoju gdje katoličke škole bez diskriminacije bilo koje vrste potiču napredak društva i razvoj osobe (16). Katoličke škole, nadalje, imaju, kao i državne škole, javnu ulogu i svojim postojanjem i prisutnošću garantiraju kulturni i odgojni pluralizam i, iznad svega, slobodu i pravo obitelji da omogući djeci onakav odgoj kakav želi za njih. (17)

17. Prema tome, katolička škola ulazi u jedan otvoren i konstruktivan dijalog s državnim i građanskim ustanovama i njihovim predstavnicima. Dijalog i suradnja trebaju biti utemeljeni na obostranom uvažavanju, priznanju jedinstvene uloge svakog sudionika i na zajedničkom radu za dobrobit čovjeka. Da bi to ostvarila, katolička se škola se uključuje u obrazovni sustav različitih nacija i u sustav određen njihovim zakonodavstvom ukoliko ono poštuje osnovna ljudska prava, prije svega pravo na život i na slobodu vjeroispovijesti. Korektan odnos države i škole, ne samo katoličke, utemeljen je ne toliko na uređenju odnosa među institucijama koliko na pravu svake osobe da primi odgovarajuće obrazovanje prema svom izboru. To je pravo koje proizlazi iz principa supsidijarnosti (18). Jer, državne strukture kojima je dužnost braniti i zaštititi prava građana dužne su ostvarivati "podijeljenu pravednost" što bi značilo da državna sredstva i prihodi trebaju biti tako raspodijeljeni da roditelji mogu slobodno birati školu po svojoj savjesti. (19) U području ostvarenja ovih osnovnih ljudskih prava, ne samo kao formalnih proklamacija, nego istinskih ostvarenja, pojavljuje se u nekim zemljama odlučujući problem pravnog i financijskog priznanja nedržavnih škola. Dijelimo nadu pape Ivana Pavla II. koju je nedavno ponovno istakao, da će se u svim demokratskim zemljama "poduzeti konkretni koraci za postizanje istinske ravnopravnosti nedržavnih škola koja će istodobno omogućiti i poštivanje njihovog odgojnog koncepta." (20)

6. Ozračje u odgojnoj zajednici

18. Prije zaključka htjeli bismo se ukratko osvrnuti na ozračje i ulogu odgojne zajednice, koja se stvara interakcijom i suradnjom različitih sudionika: učenika, roditelja, nastavnika, voditelja i nenastavnog osoblja. (21) S pravom se poseban naglasak stavlja na međusobne odnose sudionika u odgoju. Tijekom djetinjstva i adolescencije učenici trebaju doživjeti osobnu povezanost s uzornim odgojiteljima, a i znanja koja učenici primaju imaju veći utjecaj na osobnu formaciju kad su primljena u ozračju osobne zauzetosti, iskrene uzajamnosti i dosljednosti u stavovima, načinu života i svakodnevnom ponašanju. Uz poštivanje posebnosti i raznolikosti uloga treba razvijati dimenziju škole kao zajednice jer je to jedna od najdragocjenijih mogućnosti obogaćivanja suvremene škole. (22) Također je potrebno imati na umu, u skladu s Drugim vatikanskim koncilom (23) da dimenzija zajedništva u katoličkoj školi nije samo sociološka kategorija; ona ima i svoju teološku utemeljenost. Odgojna zajednica u cjelini, pozvana je težiti k stvaranju škole koja će biti mjesto cjelovitog odgoja kroz međuljudske odnose.

19. U katoličkoj školi odgovornost za stvaranje jedinstvenog kršćanskog školskog ozračja nose prvenstveno nastavnici, kao pojedinci i kao skupina. (24) Poučavanje ima izuzetnu moralnu težinu i jedna je od najuzvišenijih i najkreativnijih ljudskih djelatnosti jer učitelj ne oblikuje neživu materiju nego sami ljudski duh. Zbog toga međuljudski odnosi između učitelja i učenika poprimaju izuzetnu važnost i ne ograničavaju se samo na jednostavno davanje i primanje. Nastavnici i odgojitelji žive jedno posebno kršćansko poslanje, imaju specifičan udio u poslanju Crkve do te mjere "da o njima presudno ovisi hoće li katolička škola ostvariti svoje poslanje." (25)

20. Roditelji imaju posebno važnu ulogu u odgojnoj zajednici, jer njima pripada prva prirodna odgovornost za odgoj njihove djece. Na žalost danas postoji sve veća tendencija prepuštanja ove jedinstvene uloge drugima. Zato je potrebno ne samo poticati inicijative koje ohrabruju na prihvaćanje roditeljske dužnosti, nego pružiti i odgovarajuću konkretnu pomoć i obitelji uključiti u odgojni koncept katoličke škole. Stalna težnja školskog odgoja mora zato biti kontakt i dijalog s obiteljima zbog čega je dobro poticati i roditeljske udruge, u namjeri da pridonese svoj nezamjenjivi dio u razvijanju osobnog odgojnog pristupa koji je potreban da bi odgojni koncept bio djelotvoran.

ZAKLJUČAK

21. Sveti Otac je vrlo dojmljivim riječima naglasio da je put čovjeka put Kristov i put Crkve. (27) Ovaj put, dakle, ne smije biti stran ni onima koji naviještaju Evanđelje. Idući tim putem, oni će iskusiti izazov odgoja u svoj njegovoj hitnosti. Djelatnost škole pokazuje se, dakle, kao nezamjenjiva zadaća, a ulaganje u ljudske i materijalne resurse u katoličkoj školi postaje proročka odluka.

Na prijelazu u treće tisućljeće osjećamo punu snagu poslanja koje je Crkva u "duhovsko vrijeme" Drugog vatikanskog koncila povjerila katoličkoj školi: "Budući Da katolička škola može toliko pridonijeti izvršenju misije Božjeg naroda i koristiti dijalogu između Crkve i ljudske zajednice na njihovo obostrano dobro, ona i u današnje vrijeme ima veoma važno značenje." (28)

Rim, 28. prosinca 1997, na blagdan Svete Obitelji.

Pio kard. Leghi

Prefekt

Jose Saraiva Martin

naslovni nadbiskup Tuburnice

Tajnik

Bilješke:

- (1) "Sveta kongregacija za katolički odgoj" je novo ime dano Svetoj kongregaciji za sjemeništa i sveučilišta po Apostolskoj Konstituciji *Regimini ecclesiae universae* koja je objavljena 15. kolovoza 1967. i stupila na snagu 1. ožujka 1968. (AASLIX (1967) pp 885-928). Kongregacija je otvorila ured za katoličke škole s namjerom daljnjeg razvijanja temeljnih načela odgoja, posebno u školama (usp. Drugi vatikanski koncil, Deklaracija o kršćanskom odgoju *Gravissimum educationis*, uvod)
- (2) Kongregacija za katolički odgoj, *Katolička škola*, n. 2.
- (3) Usp. Kongregacija za katoličke škole, *Katolička škola*, n. 34.
- (4) Usp. Drugi vatikanski koncil, Deklaracija o katoličkom odgoju *Gravissimum educationis*, n. 8.
- (5) Ivan Pavao II, Apostolsko pismo *Tertio Millennio Adveniente*, n. 58.
- (6) Usp. Ivan Pavao II., Govor na prvom nacionalnom susretu katoličkih škola u Italiji , "L'Osservatore Romano", 24 November 1991, p. 4.
- (7) Usp. Kongregacija za katolički odgoj, *Katolička škola*, n. 35.
- (8) Kongregacija za katolički odgoj, *Katolička škola*, n. 3.
- (9) Drugi vatikanski koncil, Pastoralna konstitutija o Crkvi u suvremenom svijetu *Gaudium et Spes*, n. 22.
- (10) Ivan Pavao II, Postsinodalna apostolska pobudnica *Ecclesia in Africa*, n. 102.
- (11) Kongregacija za katolički odgoj, *Vjerska dimenzija odgoja u katoličkoj školi*, n. 34.
- (12) Usp. Kongregacija za katolički odgoj, *Vjerska dimenzija odgoja u katoličkoj školi* n. 33.
- (13) Ivan Pavao II., Apostolska pobudnica *Vita Consecrata*, n. 96.
- (14) Ivan Pavao II., Apostolska pobudnica *Christifideles Laici*, n. 62.
- (15) Usp. Kongregacija za katolički odgoj, *Katolička škola*, n. 39.
- (16) Usp. Drugi vatikanski koncil, Deklaracija o katoličkom odgoju *Gravissimum educationis*, n. 9.
- (17) Usp. Sveta Stolica, Povelja o pravima obitelji, art. 5.
- (18) Usp. Ivan Pavao II., Apostolsko pismo *Familiaris consortio*, n. 40; usp. Kongregacija za nauk vjere, *Upute Libertatis conscientia*, n. 94.
- (19) Drugi vatikanski koncil, Deklaracija o katoličkom odgoju *Gravissimum educationis*, n. 6.
- (20) Ivan Pavao II., Pismo generalnom poglavaru piarista, u "L'Osservatore Romano", 28 VI. 1997., p. 5.
- (21) Usp. Kongregacija za katolički odgoj, *Vjernici laici u školi: svjedoci vjere*, n. 22.
- (22) Usp. *Ibid.*
- (23) Usp. II vatikanski koncil, Deklaracija o katoličkom odgoju *Gravissimum educationis*, n. 8.
- (24) Kongregacija za katolički odgoj, *Vjerska dimenzija odgoja u katoličkoj školi*, n. 26.
- (25) Usp. II vatikanski koncil, Deklaracija o katoličkom odgoju *Gravissimum educationis*, n. 8.
- (26) Usp. Ivan Pavao II, Apostolska pobudnica *Familiaris consortio*, n. 40.
- (27) Usp. Ivan Pavao II, Enciklika *Redemptor hominis*, n. 14.
- (28) II vatikanski koncil, Deklaracija o katoličkom odgoju *Gravissimum educationis*, n. 8.

